

Majandus- ja infotehnoloogiaministri määruse „Sotsiaalministri 9. mai 2005. a määruse nr 66 „Kutsehaiguste loetelu“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga võetakse Eesti õigusesse osaliselt üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/431, millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest¹. Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse töertervishoiu ja tööohutuse määruste muutmise eelnõuga, millega samuti võetakse üle direktiiv (EL) 2022/431² ning ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (töövõimetuse ennetamine) eelnõuga (377 SE)³ Käesoleva eelnõuga viiakse selle direktiiviga kooskõlla sotsiaalministri 9. mai 2005. a määrus nr 66 „Kutsehaiguste loetelu“⁴ (edaspidi *kutsehaiguste loetelu*).

Direktiiviga (EL) 2022/431 laiendati direktiivi 2004/37/EÜ⁵ kohaldamisala, millesse seni kuulusid kantserogeensed ja mutageensed ained, lisades sellesse reproduktiivtoksilised ained – need on ained või segud, mis loetakse 1A või 1B kategooria reproduktiivsust (inimese paljunemisvõimet) kahjustavaks aineks vastavalt klassifitseerimise kriteeriumidele, mis on esitatud määruse (EÜ) nr 1272/2008⁶ I lisas. Reproduktiivtoksilised ained võivad avaldada kahjulikku mõju täiskasvanud meeste ja naiste suguvõimele, viljakusele ning järglaste arengule.

Eesti õigus vastab osaliselt direktiivis (EL) 2022/431 ette nähtud nõuetele, kuid kutsehaiguste loetellu tuleb lisada ka haigused, mis on põhjustatud sellistest töökeskkonna keemilistest ohuteguritest nagu reproduktiivtoksilised ained. Eelnõu jõustumisel ministri määrusena saab kutsehaiguseks lugeda töökeskkonnas reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutest põhjustatud haigust.

Liikmesriigid peavad direktiivi oma õigusesse üle võtma hiljemalt 5. aprilliks 2024.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunik Dana Kadanik (5912 6091, dana.kadanik@mkm.ee) ning sama osakonna töökeskkonna juht Eva Põldis (5913 6476, eva.poldis@mkm.ee).

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [direktiiv \(EL\) 2022/431](#), millega muudetakse direktiivi 2004/37/EÜ töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest

² Kättesaadav: <https://eelnou.valitsus.ee/main/mount/docList/5f30270f-f7b2-4ae2-ac25-ab9c3c7805aa>.

³ Kättesaadav:

<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnou/eelnou/31b73d45-20c3-4b6a-80c3-0d581a6d49c7/ravikindlustuse-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus-toovõimetuse-ennetamine>.

⁴ RT I, 09.12.2022, 20

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [direktiiv 2004/37/EÜ](#), töötajate kaitse kohta tööl kantserogeenide ja mutageenidega kokkupuutest tulenevate ohtude eest (kuues üksikdirektiiv nõukogu direktiivi 89/391/EMÜ artikli 16 lõikes 1 esitatud tähenduses)

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [määrus \(EÜ\) nr 1272/2008](#), mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006.

Eelnõu mõjusid on hinnanud strateegiaosakonna analüütik Marian Juurik (5916 2966, marian.juurik@mkm.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud õigusosakonna õigusnõunik Kāddi Tammiku (5455 0226, kaddi.tammiku@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Airi Kapanen (airi.kapanen@just.ee).

1.3. Märkused

Eelnõuga võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/431.

Eelnõuga muudetakse sotsiaalministri 9. mai 2005. a määrust nr 66 „Kutsehaiguste loetelu“ (RT I, 09.12.2022, 20).

Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses⁷.

Eelnõu on kavandatud määrusena jõustuma direktiivi (EL) 2022/431 ülevõtmiseks ette nähtud tähtpäeval ehk 5. aprillil 2024.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Esimeses sätestatakse kutsehaiguste loetelu määruse muudatus, teise paragrahviga kehtestatakse eelnõu muudatuse jõustumise aeg.

Eelnõu §-ga 1 täiendatakse kutsehaiguste loetelu määruse § 6 punkti 58. Kutsehaiguste loetelu määruse §-s 6 on sätestatud loetelu töökeskkonna keemilistest ohuteguritest, mis põhjustavad kutsehaiguseid. Sama sätte punktis 58 on nimetatud need keemilised ained, mis klassifitseeritakse 1. kategooria kantserogeenideks ja mutageenideks vastavalt määrusele (EÜ) nr 1272/2008.

Direktiivi (EL) 2022/431 artikkel 1 punkt 10 alapeatükk c näeb ette, et kõikidest liikmesriigi õiguse või tavade kohaselt kindlaks tehtud vähktõvejuhtumitest, kahjulikust toimest täiskasvanud mees- ja naistöötajate suguvõimele ja viljakusele ning järglaste arengut mõjutavast toksilisusest, mis tulenevad töökeskkonnas kantserogeeni, mutageeni või reproduktiivtoksilise ainega kokkupuutest, teatatakse pädevale asutusele. Vabariigi Valitsuse määruse „Tööõnnetuse ja kutsehaigestumise registreerimise, teatamise ja uurimise korra“⁸ § 6 lõike 1 kohaselt teavitatakse kutsehaigestumisest Tööinspektsiooni. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse⁹ (TTOS) § 25 lõike 5 punkti 1 kohaselt on Tööinspektsioon muu hulgas kohustatud kutsehaigestumisi uurima. Sarnaselt kantserogeenide ja mutageenidega kuuluvad reproduktiivtoksilised ained väga ohtlike ainete hulka ning neil võib olla raske ja pöördumatu mõju töötajate tervisele, ennekoike suguvõimele, viljakusele ja järglaste arengule. Seetõttu lisatakse kutsehaiguste loetelu määruse § 6 punkti 58 viide reproduktiivtoksilistele ainetele. See tähendab, et töökeskkonnas reproduktiivtoksiliste ainetega kokkupuutest põhjustatud haigust

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu [määrus \(EL\) 2016/679](#) füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus)

⁸ [RT I, 22.11.2022, 9](#)

⁹ Töötervishoiu ja tööohutuse seadus. RT I, 30.06.2023, 87, kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/130062023087?leiaKehtiv>

on edaspidi võimalik lugeda kutsehaiguseks. Kutsehaiguse diagnoosib töötervishoiuarst, kui on tuvastatud põhjuslik seos töötaja tervise seisundi ja töökeskkonna ohuteguri vahel (antud juhul kokkupuude reproduktiivtoksilise ainega).

Eelnõu §-iga 2 sätestatakse muudatuse jõustumise aeg. Liikmesriikidel tuleb direktiivi (EL) 2022/431 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid riigisisesele õigusesse üle võtta hiljemalt 5. aprilliks 2024.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõukohase määrusega viiakse Eesti õigus osaliselt kooskõlla direktiiviga (EL) 2022/431.

4. Määruse mõjud

Muudatus: töökeskkonna keemiliste ohutegurite loetelu täiendamine reproduktiivtoksiliste ainetega

Muudatusega lisatakse kutsehaiguste loetelusse reproduktiivtoksilistest ainetest põhjustatud haigused. Sarnaselt kantserogeenide ja mutageenidega kuuluvad reproduktiivtoksilised ained väga ohtlike ainete hulka ning neil võib olla raske ja pöördumatu mõju töötajate tervisele, ennekõike nende suguvõimele, viljakusele ja järglaste arengule. Ka juba praegu kuuluvad teatud reproduktiivtoksilised ained ohtlike kemikaalide hulka¹⁰.

Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Mõjutatud sihtrühm: töötajad, kes puutuvad töökeskkonnas ja -protsessides kokku ohtlike kemikaalidega, eelkõige reproduktiivtoksiliste ainetega

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Muudatus mõjutab kõiki töötajaid, kellel on töökeskkonnas või -protsessides võimalik kokku puutuda ohtlike kemikaalidega, eelkõige reproduktiivtoksiliste ainetega. Kuna mõningad reproduktiivtoksilised ained kuuluvad juba kehtiva regulatsiooni järgi ohtlike kemikaalide hulka, võib muudatusest mõjutatud sihtrühma pidada suures osas samaks. Peamised tegevusalad, kus selliste ainetega kokku puututakse, on töötlev tööstus ja ehitus, kus hõivatute arv Eestis on vastavalt 123 600 (18,1% kõikidest hõivatutest) ja 58 300 (8,6% kõikidest hõivatutest), kuid täpsemalt mõjutatud töötajate hulga hindamiseks andmed puuduvad.

Muudatus toob sihtrühmale kaasa positiivse mõju, kuna selle eesmärk on kaitsta töötajate tervist. Varasemast suurema tähelepanu pööramine töökohal ohtlike kemikaalidega kokkupuutumisele võib vähendada kutsehaigestumiste ja haiguspäevade arvu ning see omakorda mõjub positiivselt sihtrühma majanduslikule toimetulekule.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang

---

¹⁰ Vabariigi Valitsuse 20. märtsi 2001. a määruse nr 105 „Ohtlike kemikaalide ja neid sisaldavate materjalide kasutamise töötervishoiu ja tööohutuse nõuded ning töökeskkonna keemiliste ohutegurite piirnormid“ lisa, vt https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1211/2202/2014/VV_132m_lisa.pdf# (28.11.2023).

Muudatus mõjutab sihtrühma positiivselt, sest selle peamine eesmärk on kaitsta töötajate tervist. Muudatusest mõjutatud sihtrühma suurus on küll väike, kuid mõju ulatus on keskmine, kuna reprodutiivtoksiliste ainetega kokkupuutel võib olla raske ja pöördumatu mõju töötajate tervisele. Mõju sagedus on sihtrühma jaoks väike.

Mõju majandusele

Mõjutatud sihtrühm: tööandjad, kelle töötajad puutuvad töökeskkonnas ja -protsessides kokku ohtlike kemikaalidega, eelkõige reprodutiivtoksiliste ainetega

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

Muudatus mõjutab kõiki tööandjaid, kelle töötajad võivad töökeskkonnas või -protsessides kokku puutuda ohtlike kemikaalidega, eelkõige reprodutiivtoksiliste ainetega. Kuna mõningad reprodutiivtoksilised ained juba kuuluvad kehtiva regulatsiooni järgi ohtlike kemikaalide hulka, on tööandjad juba arvestanud nende kemikaalidega kui ohtlike kemikaalidega töökeskkonnas, kuid lisanduvad mõningad nõuded nende ainete käitlemisel. Peamised tegevusalad, kus selliste ainetega kokku puututakse, on töötlev tööstus ja ehitus. Eestis oli 2022. aastal töötleva tööstuse tegevusalal 9950 registreeritud ettevõtet (6,7% kõikidest registreeritud ettevõtetest) ja ehituse tegevusalal 16 050 registreeritud ettevõtet (10,8% kõikidest registreeritud ettevõtetest). Kuna kehtiva regulatsiooni kohaselt on osa reprodutiivtoksilisi aineid ohtlike kemikaalide loetelus juba olemas, võib eeldada, et muudatus ei mõjuta suurt hulka uusi ettevõtteid, kellel pole varem olnud töökeskkonnas ohtlike kemikaalide käitlemise kogemust.

Muudatus toob mõningatele tööandjatele kaasa vajaduse vaadata üle töökeskkond ja hinnata sealseid riske, võttes arvesse lisatud nõudeid. Tööandjad peavad arvestama, et töötervishoiu ja tööohutuse nõuded, mida varem tuli järgida kantserogeenide ja mutageenide puhul, kehtivad edaspidi ka reprodutiivtoksiliste ainetega kokkupuute korral. Muudatus toob seega tööandjatele kaasa teatud määral lisakohustusi ja -kulutusi. Samuti, töötajal kutsehaiguse diagnoosimise korral on tööandjal kutsehaigusjuhtumi uurimise kohustus ja meetmete rakendamise kohustus selliste juhtumite vältimiseks. Töötajal diagnoositud kutsehaigus võib tööandjale tähendada kohustust maksta töötajale kahjuhüvitist. Samas on muudatusel tööandjatele positiivne mõju, kuna selle eesmärk on töökeskkonna ohutumaks muutmisega senisest efektiivsemalt kaitsta töötajate tervist. Töötaja haigestumise ennetamine hoiab ära ka vajaduse leida asendajaid või lisatööjõudu.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang

Muudatus mõjutab sihtrühma nii negatiivselt kui ka positiivselt, sest toob kaasa halduskoormuse suurenemise ja lisakulutusi, ent kuna töökeskkond muutub ohutumaks, aitab see pikas perspektiivis kulutusi ka ära hoida. Muudatusest mõjutatud sihtrühma suurus on väike ja mõju ulatus on keskmine. Mõju sagedus on sihtrühma jaoks väike, kuna peamine koormus langeb määruse vastuvõtmise aega, mil tööandjad peavad uute nõuete kohaselt töökeskkonna üle hindama.

Mõjutatud sihtrühm: töötervishoiuarstid

Muudatusest mõjutatud sihtrühm, avalduva mõju kirjeldus ja mõju olulisus

2023. aasta novembrikuu seisuga on Eestis Terviseameti andmetel 105 töötervishoiuarsti ja 25 töötervishoiuõde. Kuna kõikidest tervishoiutöötajatest (ligikaudu 27 800) moodustavad nad 0,5%, on sihtrühma suurus väike.

Muudatuse jõustumine suurendab töötervishoiuarstide töökoormust, kuna tähelepanu tuleb pöörata ka reproduktiivtoksilistele ainetele kohalduvatele nõuetele ja nende ainetega seotud kutsehaigustele. See võib osadel juhtudel tähendada vajadust töötervishoiuarste koolitada või töötervishoiuarstidel kaasata tervisekontrolli muid spetsialiste nagu naistearstid või meestearstid. Muudatuse mõju sihtrühmale on aga positiivne, sest see aitab töötajate tervist põhjalikumalt jälgida ning ennetada tööga põhjustatud haiguseid ja kutsehaiguseid.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitavaid mõjusid ei tuvastatud.

Kokkuvõttev hinnang

Muudatus mõjutab sihtrühma positiivselt, aidates kaasa töötervishoiutöötajate efektiivsemale tööle ja töötajate tervise parendamisele. Muudatusest mõjutatud sihtrühma suurus on väike ning mõju ulatus on keskmine. Mõju sagedus on sihtrühma jaoks väike, kuna muudatus puudutab vaid neid töötajaid, kes oma töökeskkonnas võivad kokku puutuda reproduktiivtoksilistele ainetega.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Mõjutatud sihtrühm: Tööinspeksioon

Muudatus mõjutab Tööinspeksiooni, kes TTOS-i kohaselt on kohustatud kutsehaigestumisi uurima. Töökeskkonna keemiliste ohutegurite loetelu täiendamine reproduktiivtoksilistele ainetega võib tuua kaasa mõningase töökoormuse kasvu. Muudatus mõjutab Tööinspeksiooni tööülesannetest enim kutsehaigestumiste uurimist ja järelevalve tegemist. Kummagi ülesande puhul peavad inspektorid pärast määruse jõustumist hakkama tähelepanu pöörama uutele kutsehaigustele ja töökeskkonnas kohalduvatele nõuetele. Samas ei ole tegemist täielikult uute tööülesannetega ning nende täitmise protsess on töötajatele suures osas tuttav.

Muudatus mõjutab riigiasutustest vaid Tööinspeksiooni, seega on sihtrühma suurus väike.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitav mõju võib avalduda juhul, kui reproduktiivtoksilistele ainete lisamine kutsehaiguste loetellu toob kaasa kutsehaigestumiste märkimisväärse kasvu. Suurenenud töökoormus võib tekitada vajaduse muuta asutusesisest töökorraldust või värvata uusi töötajaid. Samas on antud mõju avaldumine tänu töötervishoiu ja tööohutuse nõuetele üsna ebatõenäoline.

Kokkuvõttev hinnang

Muudatus mõjutab sihtrühma positiivselt, kuna aitab parendada ja tõhustada Tööinspeksiooni tööd. Lisaks aitab muudatus täita Tööinspeksiooni peamist eesmärki, milleks on hoida töötajate tervist. Nii muudatusest mõjutatud sihtrühma suurus kui ka mõju ulatus on väike, kuna muudatusega ei määrata uut tööülesannet, vaid täiendatakse olemasolevat. Mõju sagedus on sihtrühma jaoks väike.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu rakendamisega ei kaasne riigile lisakulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 5. aprillil 2024. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Välisministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Töandjate Keskliidule, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskmise Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liidule, Eesti Rõiva- ja Tekstiililiidule, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Elektroonikatööstuse Liidule, Eesti Mööblitootjate Liidule, Eesti Ehitusettevõtjate Liidule, Eesti Masinatööstuse Liidule, Eesti Plastitööstuse Liidule, Tööinspeksioonile, Eesti Töötervishoiuarstide Seltsile, MTÜ-le Eesti Personalijuhtimise Ühingu PARE, Terviseametile, Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ-le, EcoMetal AS-le, Põhja-Eesti Regionaalhaigla Kutsehaiguste ja töötervishoiu keskusele, Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliidule, Eesti Õdede Liidule, Eesti Perearstide Seltsile, Haiglate Liidule, Veterinaar- ja Toiduametile, Eesti Laborimeditiini Ühingu, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidule, Eesti Ringimajanduse Ettevõtete Liidule, MTÜ Ravimitootjate Liidule ja Eesti Toiduainetööstuse Liidule.

Eelnõu kohta esitasid ettepanekuid ja kommentaare Kutsehaiguste ja Töötervishoiu Keskus, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Tööinspeksioon ning Regionaal- ja Põllumajandusministeerium teatasid, et kooskõlastavad eelnõu märkusteta.

Tagasiside ja ettepanekud on esitatud kooskõlastustabelis, mis on eelnõu seletuskirja lisa 2.